

Araştırma Makalesi

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNE DEVAM EDEN 5-6 YAŞ GRUBU
ÇOCUKLARDA BAĞLANMA VE ANNE-BABA-ÇOCUK İLİŞKİSİ**

**ATTACHMENT AND PARENT-CHILD RELATIONSHIP IN 5-6-YEAR-OLD
CHILDREN AT PRESCHOOL EDUCATION**

Kadriye ÖZKAN

MEB, Ankara, Türkiye

e-posta: akayildiz_kadriye@hotmail.com, ORCID ID 0000-0001-5684-1747

Murat BARTAN

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, Türkiye

e-posta: murat.bartan@dpu.edu.tr, ORCID ID 0000-0003-2947-5643

Başvuru Tarihi: 29.04.2020

Yayına Kabul Tarihi: 10.10.2020

Doi: 10.33418/ataunikkefd.728923

Atıf/Citation: Özkan, K. ve Bartan, M. (2020). Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarda bağlanma ve anne-baba-çocuk ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 101-118.

Öz

Bu çalışma, okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocukların bağlanma şekilleri ile anne-baba-çocuk ilişkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemi, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Kütahya il merkezinde bulunan kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla seçilen okul öncesi kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu 51 çocuk ve onların anne babalarından oluşmaktadır. Bu araştırmada anne babaların birbirleri ve çocukları ile ilişkilerini ayrı ayrı belirlemek amacıyla anne babaların cevapladıkları Ebeveyn Çocuk İlişkisi Envanterinde yer alan iletişim, disiplin, özerklik ve katılım alt boyutları kullanılmıştır. Son olarak çocukların bağlanma stillerini ölçmek amacıyla her bir çocuğa araştırmacı tarafından yaklaşık yirmişer dakika ayrılarak 'Cassidy Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikâyeleri' ölçeği uygulanmıştır. Annenin rapor ettiği iletişim, disiplin, özerklik ve katılım boyutlarında çocuğun cinsiyeti, yaşı ve annenin yaşına göre anlamlı fark bulunamamıştır. Babalarda ise 6 yaşında çocuğu olan babaların 5 yaşında çocuğu olanlardan daha yüksek özerklik desteği puanı olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, güvenli bağlanan çocukların ebeveynleri ölçeğin alt boyutlardan daha yüksek puanlar aldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Bağlanma stili, Ebeveyn çocuk ilişkisi, Okul öncesi eğitim, Bağlanma stili,

Abstract

This study aims to determine the relationship between attachment security and parent child relations in 5-6-year-old children who are attending preschool education and their parents. Cross-sectional research design was used as a research design in the study. The sample of the study consisted of 51 children at the age of 5 or 6 and attending state preschools in Kütahya in the 2017-2018 academic year and also their based on convenient sampling method. In this study, the subscales of the Parent Child Relationship Inventory such as discipline, involvement, autonomy support and communication which was answered by parents (both fathers and mothers), was used to determine the relationships between parents and their

Özkan, K. ve Bartan, M. (2020). Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarda bağlanma ve anne-baba-çocuk ilişkisi, 101-118.

children, and the relationship between themselves separately. Finally, in order to measure their attachment styles the Cassidy Incomplete Stories with Doll Family Scale was used administered to each child by the researcher. There were no significant differences in maternal discipline, involvement, autonomy support and communication between groups with respect to children's gender, children's age, maternal age. It was found that fathers whose children were 6 years old provided more autonomy support than fathers who had 5 years old children. Additionally, there were significant differences between secure and avoidant attachment styles. Results showed that both fathers and mothers of the securely attached children had significantly higher scores in discipline, involvement, autonomy support and communication subscales than avoidant attachment group did.

Keywords: Family, Attachment style, Parent-child relationship, Preschool education

GİRİŞ

Aile çocuğun gelişimini tamamlayabilmesi için ihtiyaçlarını karşılayabileceği ilk ortamdır (Günalp, 2007). Nitekim bebekler diğer pek çok canlıyla karşılaştırıldığında hayatta kalmak için bir yetişkinin yakın ilgisi ve bakımına daha uzun süre ihtiyaç duymaktadır (Sümer, 2012). Fakat anne babalık, çocuğun biyolojik ihtiyaçlarını gidermenin yanında onun sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını gidermeyi de kapsamaktadır (Seçer, Sarı ve Olcay, 2006). 0-6 yaş gelişimin en hızlı olduğu dönemdir. Bu dönemde çocukla olumlu iletişim kuran, ona bakım veren ve onun sorumluluğunu üstlenen ebeveynler çocuğun bahsedilen alanlardaki gelişimini desteklemiş olacaktlardır (Sayar ve Tüzün, 2006).

Çocuk aile bireyleriyle girdiği etkileşim sırasında toplumun diğer bireyleriyle kuracağı iletişimin temellerini de atmaktadır. Aile içerisinde psikolojik doyumu sağlayabilen çocuk, topluma daha kolay uyum sağlayacaktır (Tezel, Şahin ve Cevher, 2007). Bağlanma ile ilgili alan yazını araştırmalar gözden geçirildiğinde araştırmacıların bebeklik ve erken çocukluk döneminde bakım veren kişi ile kurulan ilişkinin ve bağlanmanın bireylerin sonraki hayatlarına etki ettiği sonucuna ulaştıkları görülmüştür (Sümer ve Şendağ, 2009). Yaşamlarının ilk yıllarında iyi bakım almış bebekler temel bakım verenleriyle güvenli bir bağlanma kurmuş olabilir. Ancak ilerleyen yıllarda bakımın ve ilişkinin kalitesinin değişmesi kurulmuş olan bağlanmayı bozabilir (Berk, 2013). Bu nedenle sadece bebeklik döneminde değil ilerleyen yıllarda da bağlanma ve anne babalık tutum ve davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi önemlidir.

Bebeğin dünyaya geldiği andan itibaren temel ihtiyaçlarını giderecek ve kendisini oluşabilecek tehlikelerden koruyacak bir yetişkine ihtiyaç duyması kaçınılmazdır. Bebek ve ona bakım verecek yetişkin arasında kurulacak ilk bağ bu ihtiyaçlardan ortaya çıkmaktadır (Yüksel ve Kurtuluş, 2016). Alanyazında bakım veren ile bebek arasında oluşan psikolojik bağın bebeğin dünyaya geldiği andan itibaren programlanmış olduğu da belirtilmektedir (Türköz, 2007).

Bağlanma kuramının temel prensipleri, aslında bir psikanalist olan John Bowlby tarafından geliştirilmiştir. John Bowlby profesyonel yaşantısında çocuklarla yaptığı görüşmeler sonrasında çocukların duygusal problemlerini güdüler temelinde ele alan psikanalitik kuram ve nesne ilişkileri kuramcılarında ayrışarak kendi kuramını geliştirmiştir (Bretherton, 1992). Bağlanmanın oluşmasında sadece temel ihtiyaçların giderilmiş olması değil aynı zamanda bakım veren ile kurulacak duygusal bağın da önemli olduğunu vurgulamıştır (Dönmez, 1998). Bowlby 1958 ve 1962 yılları arasında bağlanma kuramının temellerini oluşturan çalışmalarını yayınlamıştır. Bu çalışmalarında bebeğin temel bakım verene duyduğu ihtiyacı ön plana çıkarmıştır. Bu ihtiyaç bebek ve annenin (temel bakım verenin) arasındaki bağı kurma işlevi olan bağlanma davranışlarını

ortaya çıkarır. Bunlar ise emmek, sarılmak, gülümsemek ve ağlamak gibi davranışlarla açıklanmaktadır (Bretherton, 1992).

Ainsworth ve ark. (1978) bebeğin anneyi güvenli bir üs gibi kullanarak etrafı keşfedip keşfetmediği, bebeğin ayrılık karşısındaki tepkisi ve anne ile bir araya geldiğinde yakınlık arayıp aramadığı ve yabancı kaygısı gibi bağlanma kuramında önemi olan kavramlar üzerinden giderek üç tür bağlanma stili ortaya koymuşlardır. Bunlar güvenli bağlanma, kaygılı bağlanma ve kaçınan bağlanma olarak isimlendirilirken sonraki yıllarda Main ve Solomon (1986) dezorganize bağlanma yani dağınık bağlanma stilini literatüre eklemiştir.

Güvenli bağlanma; Sağlıklı bir yeni doğanın 0-2 yaş döneminde kendisine bakım veren tarafından temel ihtiyaçlarının karşılanması ve bebeğin huzursuz olduğu durumlarda bakım verenin gerekli zamanlarda müdahalede bulunup rahatlatması, aynı zamanda duygusal ve sosyal etkileşimlerinin karşılıklı olarak doyum verici sürece dönüşmesi ile oluşur (Bowlby, 1988). Kaygılı bağlanma 0-2 yaş döneminde bebeğin biyolojik ve duygusal ihtiyaçları bakım veren tarafından tutarsız bir şekilde yanıtlanır ve zamanında karşılanmaz ise kaygılı bağlanma oluşur. Bebek bakım vereni güvenli bir üs olarak göremez ve ayrılık sonrasında bakım verenle temas ve etkileşim için kararsız kalırlar (Oates, 2007). Kaçınan bağlanma 0-2 yaş döneminde bakım veren bebeğe karşı duyarsızdır. İhtiyaçlarını görmezden gelir ve bebeğini reddedip onu kabullenmeyebilir. Bebek güvenli üs arayışında bakım vereni kaynak olarak kullanamaz. Bu durumda kaçınan bağlanma oluşur (Seven, 2006). Dağınık Bağlanma bebeğin annesini hem tehlikeli olarak gördüğü hem de güvенеbileceği tek kişi olarak algıladığı bağlanma türüdür. Bu durumda çocuğu korku ve umutsuzluk duygularının eşlik ettiği bir paradoksa sürüklemektedir (Main ve Solomon, 1986).

Ülkemizde yapılan araştırmalar incelendiğinde, ebeveyn çocuk ilişkisini inceleyen birçok çalışma olduğu görülmüştür (Demircioğlu, 2012; Dereli ve Dereli, 2017; Derman, Taner ve Başal, 2013; Dursun, 2010; Günalp, 2007; İkiz, 2015; Kaytez ve Durualp, 2016; Köksal, 2016; Kutlu, 2014; Orçan, 2004; Özcan, 2012; Özkafacı, 2012; Parsak, 2015; Pekkarakaş, 2010; Tezel, Şahin ve Özyürek, 2005; Tokol, 1996 ve Ünal Güçlü, 2015).

Alan yazın incelendiğinde erken çocukluk dönemi ile bağlanma stillerini inceleyen (Güleç, 2010; Karakulak, 2009; Koç ve Akduman Gültekin, 2017; Öztürk 2018; Seven, 2006; Şahin ve Arı, 2015; Soysal, vd. 2005; Tulpar, 2019; Türköz, 2007; Yüksel ve Kurtuluş 2016) gibi çalışmalara da ulaşılmıştır. Araştırmalarda bağlanma stillerinin benlik kavramı, sosyal yetkinlik, duygu düzenleme, problem çözme becerisi gibi değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir.

Ebeveyn çocuk ilişkisini ve bağlanma stillerini inceleyen çalışmalar (Erden, 2014; Tarı, 2014; Öngider, 2013 ve Özer, 2018) okul öncesi dönemde ebeveynlerin çocukları ile ilişkilerini inceleyen araştırmalarda çocuğun gelişiminde anne babanın rolünün önemine değinilmiş ve ebeveyn çocuk ilişkisinin önemine vurgu yapılmıştır. Bununla birlikte özellikle okul öncesi dönemde bu durumun daha da kritik olduğunu belirtilmiştir. Buradan yola çıkarak bu araştırmada 5 ve 6 yaşlarındaki okul öncesi eğitime devam eden çocukların anne ve babalarıyla olan ilişkilerinin farklı boyutlarının bağlanma stillerine göre değişkenlik gösterip göstermediği anne ve babalar için ayrı ayrı incelenerek alan yazına katkı getirileceği düşünülmüştür.

Özkan, K. ve Bartan, M. (2020). Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarda bağlanma ve anne-baba-çocuk ilişkisi, 101-118.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Okul öncesi dönemde eğitim gören 5-6 yaş grubu çocukların ebeveynlerine bağlanma stilleri ile anne-baba-çocuk ilişkisini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada nicel araştırma yöntemi modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Coşkun, Altunışık ve Yıldırım, 2017). Bu çalışma Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 21.09.2017 tarih ve E.42989 sayılı kararı ile uygulama izin onayı almıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Kütahya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Bağlı 3 resmi ilkokul ile 3 resmi anaokulu bünyesinde bulunan toplam 6 anasınıfında eğitim gören 5-6 yaş aralığındaki çocuklar ve onların ebeveynleri oluşturmaktadır. Örneklem olarak altı ayrı anasınıfında eğitim gören 60-72 ay aralığında olan 51 çocuk ve 51 anne ve baba seçilmiştir. Araştırmanın katılımcıları belirlenirken, bireylerin çalışmaya gönüllü olması ve işbirliğine açık olması göz önünde bulundurulmuş bu bağlamda kolay ulaşılabılır (uygun) örneklem yöntemi ile örneklem grubu belirlenmiştir. Kolay ulaşılabılır örneklem yöntemi, araştırmacıların araştırma boyunca rahatlıkla ulaşabileceği bireylerden çalışma grubu oluşturması olarak ifade edilmektedir (Baltacı, 2018).

Veri Toplama Araçları

Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikâyeleri (TOBAH); Cassidy (1988) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek her biri yaklaşık 3 dakika süren 6 hikâyeden oluşmaktadır. Ölçek uygulandıktan sonra çocuğun verdiği cevaplarla bağlanma stili belirlenmektedir. Ölçeğin uygulanması sırasında, maket bir ev, dört kişilik aileden oluşan oyuncak bebekler materyal olarak kullanılmakta, çocuğa hikâyeler anlatılmakta ve her bir hikâye yarım bırakılarak tamamlanması istenmektedir. Çocukların verdikleri cevaplar beş dereceli bir ölçekle puanlanmakta ve toplamda çocuk en düşük 6, en yüksek 30 puan alabilmektedir. Üst puanlar güvenli bağlanmayı temsil etmektedir (Seven, 2006). Seven (2006) tarafından Türkçeye uyarlanan ve yapılan araştırmalarla geçerlilik ve güvenilirlik sonuçları test edilmiş ölçek bilgileri şu şekildedir. Ölçeğin, örnekleme yeterlilik ölçüsü. 83, faktör yük değerinin .60 - .85 arasında değiştiği, ölçekte yer alan maddelerin madde toplam korelasyonlarının .64 - .86 arasında değiştiği, uygulanan iki bağımsız değerlendirme arasındaki uyumun. 95 olduğu, iç tutarlılık için hesaplanan alfa katsayısının. 83 olduğu ve son olarak altı maddeden oluşan ölçek puanları için hesaplanan iki yarı güvenilirlik puanının. 83 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar okul öncesi dönemdeki çocukların bakım verene ilişkin bağlanma stilini doğru bir şekilde yansıttığını göstermektedir (Seven, 2006).

Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Envanteri; A. B. Gerard (1994) tarafından geliştirilmiştir. Hem klinik alanda hem de araştırma ortamlarında kullanılmak üzere geliştirilmiş çok boyutlu bir ölçek olma özelliğini taşımaktadır. Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaşında çocuğu olan anne babaları kapsamakta ve çocukları ile olan ilişki biçimlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Yaklaşık 15 dakikada cevaplanabilecek 78 maddelik, 4'lü likert tipi bir ölçektir. Cevap maddeleri, kesinlikle katılıyorum, katılıyorum,

katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklindedir. Bunun yanı sıra ölçeğin geliştirilme amacı, çok çeşitli ebeveynlik eğilimleri ve davranışlarını belirlemektir. Ayrıca bazı maddeler ebeveyn olma yönünde genel tutumları sunarken bazıları ise ebeveynin çocukla var olan ilişkisindeki tepkilerini ölçmektedir (Gerard, 1994). Uyarılma çalışmaları sonrasında 46 maddeye indirgenen ölçekte gerekli geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Bartan (2010) tarafından yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin tamamının Cronbach Alfa değeri .82 olarak belirlenmiş ayrıca iç tutarlılık ölçümünde tüm alt boyutların .70'den büyük olması ölçeğin güvenilirlik katsayılarının yeterli olduğunu göstermekte ve son olarak madde toplam korelasyonlarının .13 ile .44 arasında olması tüm maddeler için anlamlı bir farklılık olduğuna işaret etmektedir (Bartan, 2010). Ölçek toplamda yedi alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar, İletişim Alt Boyutu, Disiplin Alt Boyutu, Destek Alt Boyutu, Memnuniyet Alt Boyutu, Özerk Alt Boyutu, Katılım Alt Boyutu, Rol Alt Boyutu ve son olarak Güvenilirlik Soruları olarak belirtilmiştir (Bartan, 2010).

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanılmasında öncelikle 'TOBAH Envanteri', okul öncesi kurumunda eğitim alan, 5-6 yaş aralığındaki her bir öğrenciye yaklaşık yirmi dakika ayrılarak, ölçek için gerekli materyaller oluşturularak ve oyun içerisinde uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Ebeveyn Çocuk İlişkisi Envanteri' ise aynı çocukların anne ve babalarına uygulanmıştır. Ebeveynlere ayrı ayrı form verilerek ölçekle ilgili açıklama yapıldıktan sonra kendilerine en yakın gelen cevabı işaretlemeleri istenmiştir. Son olarak 'Kişisel Bilgi Formu' da ebeveynlere her çocuk için tek bir form şeklinde verilmiş olup araştırma için gerekli bilgilerin alınması sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin incelenmesi ve istatistiksel çözümlenmeler için SPSS 22 programı kullanılmıştır. Verilerin analizi için uygun istatistiksel yöntemin belirlenebilmesi için öncelikli olarak verilerin nasıl bir dağılım gösterdikleri tespit edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda ilk olarak Kolmogorov- Smirnov ve Shapiro-Wilks testleri uygulanmıştır. Ebeveyn Çocuk İlişkisi Envanteri alt boyutlarına ilişkin normallik testleri olan Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilks test sonuçları anlamlı çıkmıştır. Buna göre, verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Ebeveyn Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin anne ve babalara yönelik alt boyutları tek tek Kişisel Bilgi Formunda yer alan çocuğun cinsiyeti ve yaşı faktörleri ile karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalarda Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Araştırmada ikiden fazla grup olduğu durumda da veriler normal dağılım göstermediği için Kruskal Wallis H Testi analizlerinden grupları karşılaştırmak amacıyla yararlanılmıştır. Anne, baba, çocuk ilişkisini bağlanma grubunun alt boyutları ile karşılaştırmak amacıyla ise örnekleme yalnızca kaçınma ve güvenli bağlanma stilleri yer aldığı için Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen veriler analiz edilerek tablolar oluşturulmuş ve sunulmuştur. Anne- çocuk ilişkisine yönelik bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Özkan, K. ve Bartan, M. (2020). Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarda bağlanma ve anne-baba-çocuk ilişkisi, 101-118.

Tablo 1.

Anne- Çocuk İlişkisine Yönelik Bulgular

Alt boyutlar	<i>n</i>	\bar{x}	<i>SS</i>	<i>Medyan</i>	<i>En Küçük</i>	<i>En Büyük</i>
İletişim	51	18.96	6.10	20.00	12.00	27.00
Disiplin	51	19.53	5.78	21.00	11.00	27.00
Özerklik	51	14.43	3.83	13.00	9.00	19.00
Katılım	51	15.69	6.44	15.00	8.00	24.00

Tablo 1 incelendiğinde, annelerin ebeveyn çocuk ilişkisi ölçeğinde yer alan sorulara verdikleri cevapların ortalamaları, standart sapma, medyan ve en küçük ve en büyük değerler verilmiştir. Tablo incelendiğinde en yüksek ortalama puanın Disiplin (\bar{x} = 19.53) alt boyutunda olduğu görülürken en az ortalama puanın ise Özerklik (\bar{x} = 14.43) alt boyutunda olduğu belirlenmiştir. Baba- çocuk ilişkisine yönelik bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Baba- Çocuk İlişkisine Yönelik Bulgular

Alt boyutlar	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>Medyan</i>	<i>En Küçük</i>	<i>En Büyük</i>
İletişim	51	18.61	5.22	21.00	11.00	26.00
Disiplin	51	19.37	6.46	22.00	10.00	28.00
Özerklik	51	13.27	4.28	13.00	7.00	19.00
Katılım	51	14.90	6.68	15.00	7.00	23.00

Tablo 2 incelendiğinde, babaların ebeveyn çocuk ilişkisi ölçeğinde yer alan sorulara verdikleri cevapların ortalamaları, standart sapma, medyan ve en küçük ve en büyük değerler verilmiştir. Tablo incelendiğinde en yüksek ortalama puanın Disiplin (\bar{x} = 19.37) alt boyutunda olduğu görülürken en az ortalama puanın ise Özerklik (\bar{x} = 13.27) alt boyutunda olduğu belirlenmiştir. Çocukların bağlanma gruplarına ilişkin bulgular Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3.

Çocukların Bağlanma Gruplarına İlişkin Bulgular

Bağlanma grup	<i>n</i>	%
Kaçınma	27	52.9
Güvenli	24	47.1
Toplam	51	100

Tablo 3 incelendiğinde okul öncesi eğitimine devam eden çocuklara uygulanan bağlanma ölçeğinin üç alt boyutu olduğu ancak analiz sonucunda, 27 öğrencinin kaçınma bağlanma stilinde olduğu (% 52.9) ve 24 öğrencinin ise güvenli bağlanma stilinde olduğu (% 47.1) sonucu çıkmıştır. Bunun yanı sıra kaygılı bağlanma stiline hiçbir öğrenciyi yansıtmadığı dikkat çekmektedir. Değişkenler arası Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanmış ve Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4.
Değişkenler Arası Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 Bağlanma Puanı	-								
2 A. İletişim	.77***	-							
3 A. Disiplin	.75***	.94***	-						
4 A. Özerklik	.76***	.91***	.94***	-					
5 A. Katılım	.80***	.94***	.96***	.96***	-				
6 B. İletişim	.69***	.92***	.90***	.81***	.86***	-			
7 B. Disiplin	.77***	.94***	.96***	.94***	.96***	.88***	-		
8 B. Özerklik	.78***	.90***	.94***	.96***	.95***	.84***	.95***	-	
9 B. Katılım	.78***	.95***	.96***	.97***	.98***	.88***	.96***	.95***	-

Not: *** $p < .001$.

Tablo 4’deki bulgular incelendiğinde bağlanma puanının hem anne hem de baba çocuk ilişkisine dair değişkenlerle pozitif yönde ve anlamlı olarak ilişkili olduğu görülmüştür ($p < .001$). Anne çocuk ilişkisine dair değişkenler incelendiğinde hem birbirleriyle hem de baba çocuk ilişkisine dair değişkenler ile pozitif yönde ve anlamlı olarak ilişkilidir ($p < .001$). Son olarak baba çocuk ilişkisine dair değişkenlerin de birbirleriyle pozitif yönde ve anlamlı olarak ilişkili olduğu görülmüştür ($p < .001$). Anne-çocuk ilişkisinin cinsiyet değişkenine göre incelendiği Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5.
Anne- Çocuk İlişkisinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelendiği Mann Whitney U Testi Sonuçları

Anne / Çocuk Cinsiyet	n	ort	ss	medyan	sıra ortalaması	U	z	p	
İletişim	Kız	27	18.89	5.85	20.00	25.74	317.00	-.134	.89
	Erkek	24	19.04	6.50	20.50	26.29			
Disiplin	Kız	27	19.22	5.47	16.00	25.69	315.00	-.161	.87
	Erkek	24	19.87	6.22	24.00	26.35			
Özerklik	Kız	27	14.07	3.99	12.00	24.63	287.50	-.710	.47
	Erkek	24	14.83	3.69	16.50	27.54			
Katılım	Kız	27	15.19	6.42	11.00	25.31	305.00	-.354	.72
	Erkek	24	16.25	6.56	20.50	26.77			

Tablo 5 incelendiğinde, anne çocuk ilişkisinin cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmektedir ($p > .05$). Ebeveyn çocuk ilişkisi ölçeği alt boyutlarına bakıldığında kız çocukları ve erkek çocukların sıra ortalama puanlarının arasında anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Baba-çocuk ilişkisinin cinsiyet değişkenine göre incelendiği Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Özkan, K. ve Bartan, M. (2020). Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarda bağlanma ve anne-baba-çocuk ilişkisi, 101-118.

Tablo 6.

Baba- Çocuk İlişkisinin Cinsiyet Değişkeni Bakımından İncelendiği Mann Whitney U Testi Sonuçları

Baba / Çocuk	Cinsiyet	n	Ort	SS	Medyan	Sıra Ortalaması	U	Z	p
İletişim	Kız	27	18.56	5.32	20.00	25.91	321.00	-.048	.96
	Erkek	24	18.67	5.21	21.50	26.10			
Disiplin	Kız	27	19.07	6.04	16.00	25.54	311.00	-.238	.81
	Erkek	24	19.71	7.01	24.50	26.52			
Özerklik	Kız	27	12.78	4.41	10.00	23.96	269.50	-1.052	.29
	Erkek	24	13.83	4.14	16.00	28.29			
Katılım	Kız	27	14.48	6.64	10.00	25.39	307.00	-.314	.75
	Erkek	24	15.38	6.83	19.50	26.69			

Tablo 6 incelendiğinde, baba çocuk ilişkisinin cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$). Ebeveyn çocuk ilişkisi ölçeği alt boyutlarına bakıldığında kız çocuklarının ve erkek çocuklarının sıra ortalama puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Anne-çocuk ilişkisinin yaş değişkeni bakımından incelendiği Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7.

Anne- Çocuk İlişkisinin Yaş Değişkeni Bakımından İncelendiği Mann Whitney U Testi Sonuçları

Anne / Çocuk	Çocuğun yaşı	n	Ort	SS	Medyan	Sıra Ortalaması	U	Z	p
İletişim	5yaş	45	18.47	6.08	20.00	25.03	91.50	-1.290	.19
	6yaş	6	22.67	5.32	25.00	33.25			
Disiplin	5yaş	45	19.02	5.70	16.00	24.66	74.50	-1.780	.08
	6yaş	6	23.33	5.35	26.00	36.08			
Özerklik	5yaş	45	14.09	3.82	12.00	24.81	81.50	-1.589	.11
	6yaş	6	17.00	3.03	18.00	34.92			
Katılım	5yaş	45	15.24	6.47	11.00	25.47	111.00	-.711	.48
	6yaş	6	19.00	5.66	21.50	30.00			

Tablo 7 incelendiğinde, anne çocuk ilişkisinin yaş değişkenine göre farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$). Ebeveyn çocuk ilişkisi ölçeğini cevaplandırın ebeveynlerin çocuklarının yaş değişkenine bakıldığında 5 yaşındaki çocukların ve 6 yaşındaki çocukların sıra ortalaması puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Baba-çocuk ilişkisinin yaş değişkeni bakımından incelendiği Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8.

Baba- Çocuk İlişkisinin Yaş Değişkeni Bakımından İncelendiği Mann Whitney U Testi Sonuçları

Baba / Çocuk	Çocuğun		Ort	SS	Medyan	Sıra Ortalaması	U	Z	p
	yaşı	n							
İletişim	5yaş	45	18.18	5.18	18.00	24.69	76.00	-1.74	.82
	6yaş	6	21.83	4.75	24.00	35.83			
Disiplin	5yaş	45	18.87	6.44	15.00	25.03	91.50	-1.28	.20
	6yaş	6	23.17	5.64	25.50	33.25			
Özerklik	5yaş	45	12.82	4.25	11.00	24.37	61.50	-2.18	.03
	6yaş	6	16.67	2.88	17.50	38.25			
Katılım	5yaş	45	14.44	6.72	10.00	25.62	118.00	-.50	.62
	6yaş	6	18.33	5.65	20.50	28.83			

Tablo 8 incelendiğinde, baba çocuk ilişkisinin özerklik alt boyutu hariç yaş değişkenine göre farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$). Buna göre 5 yaşında çocuğu olan babaların 6 yaşında çocuğu olan babalara göre özerkliği daha az desteklediği söylenebilir. Diğer alt boyutlar açısından ise ebeveynlerin çocuklarının yaş değişkenine bakıldığında 5 yaşındaki çocukların ve 6 yaşındaki çocukların sıra ortalaması puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Anne-çocuk ilişkisinin annenin yaşı değişkeni bakımından incelenmesine ait Kruskal Wallis H Testi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9.

Anne- Çocuk İlişkisinin Annenin Yaşı Değişkeni Bakımından İncelenmesine Ait Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Anne / Çocuk	Yaş		Ort	SS	Medyan	Sıra Ortalaması	SD	χ^2	p
	aralığı	n							
İletişim	25-30	20	17.60	6.25	13.00	22.95	2	1.47	.47
	31-35	16	19.63	6.03	22.50	28.56			
	36+	15	20.07	6.04	23.00	27.33			
Disiplin	25-30	20	18.55	5.95	15.00	24.08	2	.58	.74
	31-35	16	20.13	5.92	22.50	27.63			
	36+	15	20.20	5.62	22.00	26.83			
Özerklik	25-30	20	13.60	3.87	11.00	22.43	2	1.97	.37
	31-35	16	15.06	3.89	17.50	28.56			
	36+	15	14.87	3.78	17.00	28.03			
Katılım	25-30	20	14.65	6.52	10.00	24.90	2	.61	.73
	31-35	16	16.69	6.17	21.00	28.38			
	36+	15	16.00	6.85	18.00	24.93			

Tablo 9 incelendiğinde, anne-çocuk ilişkisinin annenin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen analizler sonucunda farklı yaş gruplarındaki annelerin sıra ortalama puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>.05$). Baba-çocuk ilişkisinin annenin yaşı değişkeni bakımından incelenmesine ait Kruskal Wallis H Testi sonuçları Tablo 10’da verilmiştir

Özkan, K. ve Bartan, M. (2020). Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarda bağlanma ve anne-baba-çocuk ilişkisi, 101-118.

Tablo 10.

Baba- Çocuk İlişkisinin Babanın Yaş Değişkeni Bakımından İncelenmesine Ait Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Baba / Çocuk	Yaş aralığı	n	Ort	SS	Medyan	Sıra Ortalaması	SD	χ^2	p
İletişim	25-30	8	17.50	5.37	17.50	20.38			
	31-35	15	17.00	5.22	14.00	21.33	2	4.83	.08
	36+	28	19.79	5.06	22.00	30.11			
Disiplin	25-30	8	17.75	6.98	14.50	23.13			
	31-35	15	18.13	6.91	14.00	24.23	2	.92	.63
	36+	28	20.50	6.07	24.00	27.77			
Özerklik	25-30	8	12.38	4.44	10.00	23.81			
	31-35	15	12.53	4.31	10.00	24.30	2	.68	.71
	36+	28	13.93	4.26	16.00	27.54			
Katılım	25-30	8	13.38	6.93	9.50	23.19			
	31-35	15	13.40	6.38	10.00	22.33	2	2.20	.33
	36+	28	16.14	6.74	20.00	28.77			

Tablo 10 incelendiğinde, baba-çocuk ilişkisinin babanın yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen analizler sonucunda farklı yaş gruplarındaki babaların sıra ortalama puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>.05$). Anne-çocuk ilişkisi ölçeği alt boyutları ile bağlanma şekilleri arasındaki farkın incelemesine ilişkin Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 11’de verilmiştir

Tablo 11.

Anne- Çocuk İlişkisi Ölçeği Alt Boyutları İle Bağlanma Şekilleri Arasındaki Farkın İncelenmesine Dair Mann Whitney U Testi Sonuçları

Anne / Çocuk		n	Ort	SS	Medyan	Sıra Ortalaması	U	Z	p
İletişim	Kaçınma	27	13.89	3.40	13.00	14.52	14.00	-5.93	.00
	Güvenli	24	24.67	1.93	25.00	38.92			
Disiplin	Kaçınma	27	14.52	2.67	14.00	14.17	4.50	-6.06	.00
	Güvenli	24	25.17	1.43	25.00	39.31			
Özerklik	Kaçınma	27	11.11	1.80	11.00	14.70	19.00	-5.84	.00
	Güvenli	24	18.17	.87	18.00	38.71			
Katılım	Kaçınma	27	10.07	2.96	9.00	14.67	18.00	-5.85	.00
	Güvenli	24	22.00	1.32	22.00	38.75			

Tablo 11 incelendiğinde, anne çocuk ilişkisi ölçeğinin alt boyutları ile bağlanma gruplarının arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir ($p<.05$). Anne çocuk ilişkisinin alt boyutlarının tümünde “güvenli” bağlanma stilinin “kaçınma” bağlanma stiline göre anlamlı olarak daha yüksek ortalama puana ulaştıkları tespit edilmiştir. Baba-çocuk ilişkisi ölçeği alt boyutları ile bağlanma şekilleri arasındaki farkın incelemesine ilişkin Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 12’de verilmiştir

Tablo 12.

Baba- Çocuk İlişkisi Ölçeği Alt Boyutları İle Bağlanma Şekilleri Arasındaki Farkın İncelemesine Dair Mann Whitney U Testi Sonuçları

Baba / Çocuk		n	Ort	SS	Medyan	Sıra Ortalaması	U	Z	p
İletişim	Kaçınma	27	14.44	3.47	13.00	15.37	37.00	-5.45	.00
	Güvenli	24	23.29	1.55	23.00	37.96			
Disiplin	Kaçınma	27	13.74	2.98	13.00	14.07	2.00	-6.12	.00
	Güvenli	24	25.71	1.20	26.00	39.42			
Özerklik	Kaçınma	27	9.59	2.10	9.00	14.61	16.50	-5.87	.00
	Güvenli	24	17.42	.97	18.00	38.81			
Katılım	Kaçınma	27	9.11	3.21	8.00	14.80	21.50	-5.75	.00
	Güvenli	24	21.42	1.25	22.00	38.60			

Tablo 12 incelendiğinde, baba çocuk ilişkisi ölçeğinin alt boyutları ile bağlanma gruplarının arasında anlamlı bir farklılaşmanın var olduğu görülmektedir ($p<.05$). Baba çocuk ilişkisinin alt boyutlarının tümünde “güvenli” bağlanma stiline “kaçınma” bağlanma stiline göre anlamlı olarak daha yüksek ortalama puana ulaştıkları tespit edilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma sonucunda çocukların bağlanma gruplarının yüzde oranları incelendiğinde, ‘kaygılı’ bağlanma stiline araştırmaya katılan hiçbir çocukta görülmediği ancak araştırmaya katılan çocukların % 52.9’unun ‘kaçınma’ bağlanma stiline, % 47.1’inin ise ‘güvenli’ bağlanma stiline olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Şahin ve Arı (2015), yapmış oldukları araştırmada, okul öncesi çocuklarının bağlanma düzeyini ölçmek amacıyla bu araştırmada kullanılan TOBAH envanterini kullanmışlardır ve bulgularında farklı olarak kaygılı bağlanma stiline % 14.4 düzeyde çocuğun bağlanma puanına rastlanmıştır. İki araştırma arasında bu farklılığın sebebinin örneklem büyüklüğü ve ebeveyn eğitim düzeylerinin farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öztürk (2018), Koç, Akduman, Gültekin (2017) ve Tulpar (2019) okul öncesi dönem çocukları ile yapmış oldukları araştırmalarda da çocukların farklı bağlanma stilleri sergilediklerini belirtmişlerdir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, anne çocuk ilişkisine dair ölçümlerde çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Özkafacı (2012) yüksek lisans tezinde anne tutumu ile çocukların cinsiyeti arasında anlamlı bir fark olup olmadığını araştırmış ve sonuç olarak anne tutumunda cinsiyete göre bir fark elde etmemiştir. Dereli ve Dereli (2017) yapmış oldukları araştırmada okul öncesi dönemi çocuğunun cinsiyet faktörünün ebeveyn çocuk ilişkisi üzerine bir fark yaratmadığı sonucunu bulmuşlardır. Kaytez ve Durualp (2016) yapmış oldukları araştırmada çocuğun cinsiyetinin anne ile ilişkisine incelemişler ve sonucunda anlamlı bir farklılık olmadığını görmüşlerdir. Annelerin çocuklarını kız ya da erkek olmalarına göre ayırt etmedikleri bizim araştırma sonucumuzla örtüşmektedir. Araştırmada baba çocuk ilişkisinin alt boyutlarının çocukların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna varılmıştır. Pekkarakaş (2010), yapmış olduğu yüksek lisans tezinde babaların tutumunun çocuğun cinsiyetine bağlı olmadığını ve aralarında anlamlı bir fark olmadığını bulmuştur. Bu sonuç bizim araştırma sonucumuzla da örtüşmektedir.

Çocukların yaş değişkeni değerlendirildiğinde, anne çocuk ilişkisi ile anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Köksal (2016), yapmış olduğu yüksek lisans

Özkan, K. ve Bartan, M. (2020). Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarda bağlanma ve anne-baba-çocuk ilişkisi, 101-118.

tezinde ebeveyn tutumunun çocukların yaşına göre farklılık gösterme durumu analiz etmiştir. Ancak ebeveyn tutumu ile çocukların yaşına göre fark göstermediği sonucunu bulmuştur. İki araştırma sonucu birbirini desteklemektedir. Kaytez ve Durualp (2016), yapmış oldukları araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının yaş faktörünün anne kabul-reddine göre farklılaştığı sonucunu elde etmişler. Anne çocuk ilişkisi ile ilgili olduğu düşünülen kabul-ret durumu bizim araştırma sonucumuzla uyuşmamaktadır. Çocuğun yaş almasıyla birlikte annelerin çocuk yetiştirme üzerine tecrübelerinin artması ve çocukları ile daha iyi iletişim kurabilmeleri buna sebep olarak düşünülmektedir. Dereli ve Dereli (2017) yapmış oldukları araştırmada, okulöncesi dönem çocuğunun 4 ya da 5 yaş olmasının ebeveyn çocuk ilişkisini etkilemediği sonucuna ulaşmışlardır. Kullandıkları ölçeğin alt boyutları olan çocukla olumlu ilişkiler geliştirme ve çatışma alt boyutları bu araştırmanın özellikle iletişim, disiplin ve özerklik alt boyutları ile benzerlik göstermektedir.

Baba çocuk ilişkisinin çocukların yaş değişkeni ile ilişkisi incelendiğinde ise özerklik hariç aralarında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna varılmıştır. Daha önce de belirtildiği üzere bebeklerin bakım işini genelde anneler üstlenmektedir (Yüksel ve Kurtuluş, 2016). Küçük çocuklar daha çok anneleriyle etkileşime girdiği için babalar çocuklarının becerilerine ilişkin yeterince bilgi sahibi olmayabilirler. Bu nedenle bu araştırma örneklemindeki babalar 5 yaşındaki çocuklarına onlara dair yeterince bilgi sahibi olmadıkları için daha az özerklik desteği sağlama eğiliminde olabilir.

Araştırma sonuçlarına göre anne çocuk arasındaki ilişkide anne yaşına göre anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kayzen ve Durualp (2016) yapmış oldukları araştırmada annenin kendi yaş kriterinin okul öncesi dönem çocuğunun, annesi ile ilişkisini etkilemediği sonucunu bulmuştur. Araştırmanın özelinde anne kabul-reddi incelenmiş ve annelerin kendi yaşlarının küçük ya da büyük olması çocuklarını kabullenip iletişim kurabilmelerine kriter olmadığı sonucunu elde etmiştir. Araştırmada sıcaklık, sevgi, saldırganlık, ihmal ve reddetme alt boyutları bulunmakta ve bizim araştırmamızda iletişim alt boyutu ile uyum sağlamaktadır. Bu durum bizim araştırma sonucumuzla örtüşmektedir. Köksal (2016), yapmış olduğu yüksek lisans tezinde ebeveynlerinin yaş değişkeninin çocuklarına karşı tutumlarını etkileyip etkilemediğine dair analiz çalışmalarında da bulunmuş olup, anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen bu bulgular bu araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir. Ancak iki araştırmada da ebeveyn çocuk ilişkisini ölçmeye yönelik kullanılan ölçeklerin alt boyutları farklılık göstermektedir. Bu araştırmanın alt boyutunda tutum ölçülmemiş, ilişki boyutları değerlendirilmiştir. Karşılaştırılan araştırmada farklı olarak anne babanın tutumları ise ayrı ayrı değerlendirilmemiştir.

Baba çocuk arasındaki ilişkide de baba yaşına göre anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Babaların yaşça küçük ya da büyük olmaları çocukları ile kurdukları ilişkilerin kalitesinde önemli bir faktör değildir. Pekkarakaş (2010), yüksek lisans tezinde okul öncesi dönemde çocuğa sahip babaların yaş değişkenlerinin, çocuklarına tutumlarına etki etmediği sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen sonuç, bu araştırmanın sonucu ile de örtüşmektedir. Okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin kendi yaşlarının çocuklarına karşı var olan ilişki biçimlerinde bir kriter olmadığı görülmektedir. Ebeveynlerin yaşlarının çocukları ile etkileşime geçmelerinde ya da onlara yaklaşımlarında herhangi bir fark yaratmadığı sonucunu göstermişlerdir. Bu anlamda iki araştırma sonucu da birbirini destekler niteliktedir.

Çocukların anne ve babalarıyla olan ilişkilerinin anne ve babalarına bağlanma stillerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Anne çocuk ilişkisi

boyutlarında çocukların bağlanma stilleri arasında anlamlı farklılıkların olduğu sonucuna varılmıştır. Annelerin cevaplamış olduğu ölçeğin tüm alt boyutlarında bağlanma stillerine göre anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bulgular incelendiğinde güvenli bağlanmış çocukların anneleri ile iletişim, disiplin, özerklik ve katılım alt boyutlarında olan ilişkilerinin kaçınan bağlanma stilindeki çocuklardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzeri bulgular babalar için de geçerlidir. Baba çocuk ilişkisi boyutlarında çocukların bağlanma stilleri arasında anlamlı farklılıkların olduğu sonucuna varılmıştır. Babalarına güvenli bağlanmış çocukların babaları ile iletişim, disiplin, özerklik ve katılım alt boyutlarında olan ilişkilerinin kaçınan bağlanma stilindeki çocuklardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Daha önce de vurgulandığı üzere güvenli bağlanmanın oluşabilmesi için bakım verenin bebeği ile tutarlı ve olumlu bir ilişkisinin olması gerekmektedir (Cortazar ve Herreros, 2010). Görgü (2018) yapmış olduğu araştırmada, okul öncesi dönem çocukların anneleri ile kurdukları ilişki biçimleri ile çocuğun bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucunu bulmuştur. Bu araştırmanın bulguları da çocuklarla girdikleri etkileşim çeşitliliği artmakla birlikte pozitif ebeveyn uygulamalarının güvenli bağlanan okul öncesi çocuklarda da yüksek olduğunu göstermektedir.

ÖNERİLER

Bu çalışma sadece ölçeğin uygulandığı süreç içerisinde ebeveyn çocuk ilişkisi ve çocukların ebeveynleri ile bağlanma stillerini ölçmektedir, yapılacak çalışmalar boylamsal nitelikte yapılır ise süreci de izleyip değerlendirme fırsatı verebilecek ve çocukların okul öncesi dönemi dışında orta çocukluk ve ergenlik dönemindeki ilişkilerindeki değişimleri izleme fırsatı sağlayacaktır.

Araştırma örneklemini düşünüldüğünde daha geniş bir gruba uygulanabileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra farklı kültürde yaşayan aynı yaş grubundan çocuklar ve ailelerine aynı zamanda yapılarak aile tipleri, ebeveyn tutumları ve kültür ve yetiştirme etkisi farklı veri toplama araçları ile çalışılması alan yazınına katkı getirecektir.

Kaçınma bağlanma stilinde yer alan çocukların bebeklik döneminde bakım veren kişilerle güvene yönelik ilişkilerinde olumsuz sonuçlarla karşılaşılrsa da özellikle anne ve babalara bu durumu değiştirebilmeleri için bilgilendirmeler yapılabilir.

Katkı Beyanı Oranı: Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında yürüttüğü yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Her iki yazar çalışmayı tasarlamıştır, birinci yazar verileri toplamış ve ikinci yazar analizlerini gerçekleştirmiştir. Her iki yazar tartışma ve sonuç bölümünde birlikte katkı sunmuştur. İkinci yazar tezin makaleye dönüştürme aşamasını yürütmüştür.

KAYNAKLAR

- Ainsworth, M.D., Blehar, M.C., Waters, E. and Wall, S. (1978). *Patterns of attachment a psychological study of the strange situation*. East Sussex: Psychology Press.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Bartan, M. (2010). *Kütahya örnekleminde ebeveyn-çocuk ilişkisi envanterinin 60-72 aylık çocukların anne ve babalarına uyarlanması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Berk, L.E. (2013). *Çocuk gelişimi*. (A. Dönmez, Çev.). Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.

- Özkan, K. ve Bartan, M. (2020). Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarda bağlanma ve anne-baba-çocuk ilişkisi, 101-118.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. NY: Basic Books.
- Bretherton, I. (1992). The origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28, 759-775.
- Cortazar, A. and Herreros, F. (2010). Early attachment relationships and the early childhood curriculum. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 11(2), 192-202.
- Coşkun, R., Altunışık, R. ve Yıldırım, E. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Derman Taner, M. ve Başal, H. (2013). Okulöncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne-baba tutumları arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 115-144.
- Demircioğlu, H. (2012). *Altı yaşında çocuğu olan annelere uygulanan aile eğitimi programının aile işlevleri ve anne baba tutumları ile çocuğun gelişimi üzerindeki etkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Dereli, E. ve Dereli, B. (2017). Ebeveyn çocuk ilişkisinin okul öncesi dönem çocukların psikososyal gelişimlerini yordaması. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 227-258.
- Dönmez, A. (1998). Bağlanma, yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(31), 1-49.
- Dursun, A. (2010). *Okulöncesindeki çocukların davranış problemleri ile anne- baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Erden, Ş. (2014). *Farklı sosyokültürel bağlamlarda yaşayan 4-6 yaş çocuklarının zihin kuramı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Gerard, A. (1994). *Parent-child relationship inventory*. WPS, Test With Confidence, U.S.
- Görgü, E. (2018). Okula devam eden 5-6 yaş grubu çocukların annelerinin bağlanma biçimleri, kişilik özellikleri ve çocukların bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 186-209.
- Güleç, D. (2010). *Baba-bebek bağlanma ölçeğinin Türk toplumunda geçerlik ve güvenilirliğin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Günalp, A. (2007). *Farklı anne- baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- İkiz, S. (2015). *Okulöncesi dönem çocuklarında fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın ebeveyn tutumları açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Karakulak, H. (2009). *Anne bebek bağlanma ölçeğinin Türk toplumuna uyarlanması (Aydın örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Kaytez, N. ve Durualp E. (2016). Annelerin kabul-ret düzeylerinin çocuğun mizacı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, 58(1), 418-431.

- Koç, E. ve Akduman Gültekin, G. (2017). Okul öncesi eğitime devam eden 60 ay ve üzeri çocukların anne bağlanma stillerinin; duygusal beceri düzeylerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(51), 676-682.
- Köksal, B. (2016). *Özel bir okulda okuyan 2-6 yaş çocukların saldırganlık düzeyleri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Kutlu, H. (2014). *Okulöncesi eğitimine devam eden 5 yaş grubu çocukların saldırgan eğilimleri üzerinde ebeveyn tutumunun etkisinin psikanalitik kuram çerçevesinde incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Main, M. and Solomon, J. (1986). Discovery of an insecure–disorganized/disoriented attachment pattern. *In Affective development in infancy*, 95-124. West-port, CT: Ablex
- Oates, J. (2007). *Attachment relationships. Early childhood in focus 1*. Milton Keynes: United Kingdom.
- Orçan, M. (2004). *Anaokuluna devam eden altı yaş grubu çocukların sosyal gelişmelerinin algılanan anne-baba tutumları ve bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Öngider, N. (2013). Anne- baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 5(4), 420-440.
- Özcan, Ç. (2012). *Okulöncesinde aile katılımı ile çocukların akademik benlik saygısı düzeyi arasındaki ilişkinin anne-baba görüşlerine göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Özer. İ. (2018). Bağlanmanın doğal sonucu ayrılma kaygısı. *ÇOMÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 125-134.
- Özkafacı, A. (2012). *Annenin çocuk yetiştirme tutumu ile çocuğun sosyal beceri düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürk, E. (2018). *Okul öncesi dönem çocuklarının aile işlevleri ile duygu düzenleme becerileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Parsak, B. (2015). *Ebeveyn tutumları ile okulöncesi dönem çocuklarının davranış problemleri arasındaki ilişkide çocukların empati ve sosyal beceri düzeylerinin rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Pekkarakaş, E. (2010). *3-6 Yaş çocuklarının babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile eğitime katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Sayar, K. ve Tüzün, O. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam Dergisi*, 19(1), 24-39.
- Seçer, Z., Sarı H. ve Olcay, O. (2006). Anne tutumlarına göre okul öncesindeki çocukların ahlaki ve sosyal kural bilgilerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 1-19.
- Seven, S. (2006). *6 Yaş Çocukların sosyal beceri düzeyleri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Soysal, A. Bodur, S, İşeri, E. ve Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 8(2), 88-99.

Özkan, K. ve Bartan, M. (2020). Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarda bağlanma ve anne-baba-çocuk ilişkisi, 101-118.

- Sümer, N. (2012). *Ana babalık ve bağlanma*. M. Sayıl ve B. Yağmurlu (Ed.), *Ana Babalık: Kuram ve Araştırma* (1. baskı) içinde (s. 169-190). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Sümer, N. ve Şendağ, M. (2009). Orta çocukluk döneminde ebeveynlere bağlanma, benlik algısı ve kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 86-101.
- Şahin, G. ve Arı, R. (2015). Okulöncesi çocukların duygu düzenleme becerilerinin bağlanma örüntüleri açısından incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(5), 1-12.
- Tarı, I. (2014). *Anne-babanın bağlanma stilleri, anne-baba tutumları ve çocuklarındaki davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Tezel Şahin, F. ve Özyürek, A. (2005). 5-6 Yaş grubu çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19-34.
- Tezel Şahin, F. ve Cevher, F. (2007). Türk toplumunda aile çocuk ilişkilerine genel bir bakış. *Kültürel Değişim, Gelişim ve Hareketlilik Dergisi*, 2(1), 775-790.
- Tokol, O. (1996). *Okulöncesi eğitim kurumuna devam eden ve etmeyen 3-6 yaş çocuklarının gelişim özellikleri ve anne-baba tutumlarının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Tulpar, L. (2019). *4-6 yaş aralığındaki çocukların bağlanma stillerinin ve duygu düzenleme becerilerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Türköz, Y. (2007). *Okul öncesi çocuklarda bağlanma örüntüsünün kişilerarası problem çözme ve açık bellek süreçlerine etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Ünal Güçlü, G. (2015). *Okulöncesindeki çocukların davranışlarıyla anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Yüksel, M. ve Kurtuluş, H. (2016). Okulöncesi dönemdeki 4-5 yaş grubu öğrencilerin benlik kavramı ve bağlanma stillerinin anne davranışları açısından incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 182- 195

Extended Abstract

Purpose

The first environment in which the child begins to socialize after birth is his/her family. Throughout his life, s/he observes a significant part of the behavioural patterns that s/he will use in this social environment. The family is also the first environment in which the child can meet his/her needs in order to complete the development (Günalp, 2007). In fact, babies need close attention and care of an adult for a longer period in order to survive compared to many other living things (Sümer, 2012). However, parenting includes addressing the social and emotional needs of the child as well as meeting the biological needs of the child (Seçer, Sarı and Olcay, 2006). From the moment babies are born, the first people to contact and initiate a relationship in their closest social environment are usually their parents. In this sense, it will be in the best interest of the child to have a high quality of relationship with their parents and to support the child's developmental areas (Tezel Şahin and Cevher, 2007). In the preschool period, in the studies examining the relationship of parents with their children, the importance of the

role of parents in the development of the child was addressed and the importance of the relationship of parent and child was emphasized. However, this situation is even more critical, especially in preschool period. As babies grow, their interactions with their parents gain diversity. The resulting diversity can be observed in different dimensions in parent-child interaction. From this point of view, it was examined separately for the parents whether the different dimensions of the relationship between the parents of the children attending preschool education at the age of five and six vary according to their attachment styles in this study.

Research Model

Cross-sectional design in quantitative research methods was followed in the study, which was conducted in order to determine the attachment styles of 5-6 years old children taking pre-school education to their parents and their parent-child relationship.

Population and Sample

The population of the study consists of 5-6-year-old children who are educated in state and private kindergartens in the 2017-2018 academic year affiliated to Kütahya Provincial Directorate of National Education and their parents. The sample consisted of 51 children, who were educated in six different kindergartens, aged 60-72 months and 51 mothers and fathers.

Data Collection Tools

TOBAH was developed by Cassidy (1988, cited in Seven, 2006). The scale consists of 6 stories, each lasting approximately 3 minutes. After the scale was applied, the attachment style was determined by the answers of the child. The scale information, which was adapted to Turkish by Seven (2006) and tested with validity and reliability results, is as follows. It was concluded that the scale had a sampling adequacy measure of .83, factor load value ranged from .60 to .85, item-total correlations of items in the scale ranged from .64 to .86, consistency between two independent evaluators was .95, and alpha coefficient calculated for internal consistency was .83. Finally, the two half-reliability scores calculated for the six-item scale scores were .83. These results show that preschool children accurately reflect the attachment style of the caregiver (Seven, 2006). The other data collection tool is "Parent-Child Relationship Inventory". This inventory was developed by A. B. Gerard (1994). After the adaptation studies, the validity and reliability studies, which were reduced to 46 items, were conducted by Bartan (2010). As a result of the analyses, Cronbach's alpha value of the whole scale was determined as .82, and the fact that all sub-dimensions were greater than .70 in the internal consistency measurement indicated that the reliability coefficients of the scale were sufficient. Finally, item-total correlations between .13 and .44 indicate a significant difference for all items (Bartan, 2010).

Data Collection

In the collection of data, firstly, "The TOBAH Inventory" was carried out by allocating approximately twenty minutes to each student aged 5-6 years in the preschool,

Özkan, K. ve Bartan, M. (2020). Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarda bağlanma ve anne-baba-çocuk ilişkisi, 101-118.

creating the necessary materials for the scale and applying them in the game. “The Parent-Child Relationship Inventory” was applied to the parents of the same children.

Data Analysis

SPSS 22 program was used for the analysis of the data obtained from the research and for statistical analysis. The sub-dimensions of the Parent-Child Relationship Scale for parents were compared with the gender and age factors of the child included in the Personal Information Form. Mann Whitney U Test was used because there were two groups of variables and the data did not show normal distribution in these comparisons. In the study, Kruskal Wallis H Test analyses were used to compare the groups because the data did not show a normal distribution even when there were more than two groups. The age and education levels of the parents were compared in terms of their relationship with their children and the results of these analyses were interpreted. In order to compare the relationship between parent and child with the sub-dimensions of the attachment group, Mann Whitney U test was used because only avoidance and secure attachment styles were included in the sample.

Results

The analyses were conducted for mothers and fathers separately. There were no significant differences in maternal discipline, involvement, autonomy support and communication between groups with respect to children’s gender, children’s age, maternal age, maternal education. Although results of the fathers were similar, there was only one exception. It was found that fathers whose children were 6 years old provided more autonomy support than fathers who had 5 years old children did. Additionally, there were significant differences between secure and avoidant attachment styles. Results showed that both fathers and mothers of the securely attached children had significantly higher scores in discipline, involvement, autonomy support and communication subscales than avoidant attachment group did. All findings were discussed based on the literature.

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 21.09.2017 tarih ve E.42989 sayılı kararı ile uygulama izin onayı almıştır.